Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enw(au) cyntaf		2

TAG UWCH

S23-1570N30-1

1570N30-1

DYDD MAWRTH, 23 MAI 2023 – BORE

IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT
U2 Uned 3 – Safbwyntiau damcaniaethol ynghylch datblygiad plant a phobl ifanc

2 awr 30 munud

	I'r Arholwr yn Unig		
	Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
Adran A	**1.**	**20**	
	2.	**20**	
Adran B	**3.**	**20**	
	4.	**22**	
	5.	**18**	
	Cyfanswm	**100**	

1570N301 01

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du. Peidiwch â defnyddio beiro gel na hylif cywiro.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Os nad oes digon o le, defnyddiwch y tudalennau ychwanegol yng nghefn y llyfryn, gan wneud yn siŵr eich bod chi'n rhoi'r rhif cywir ar bob cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae cwestiynau Adran A yn ymwneud â'r deunydd sydd wedi'i ryddhau ymlaen llaw.

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn. Dylech chi rannu eich amser yn briodol.

100 yw cyfanswm nifer y marciau sydd ar gael.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus a chlir yn eich atebion. Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys defnyddio atalnodi a gramadeg yn gywir, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn **5**.

JUN231570N30101

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

JD*(Y22-1570N30-1)

Astudiaeth achos i'w defnyddio gyda chwestiynau 1 a 2 yn Adran A

Mae Osian yn 2 oed ac mae'n byw mewn pentref gwledig gyda'i fam, Amy. Ers i'w rieni wahanu flwyddyn yn ôl, mae tad Osian yn byw mewn tref gyfagos. Mae Osian i fod i weld ei dad bob yn ail benwythnos (*every other weekend*), ond dydy ei dad ddim bob amser yn cadw at hyn. Daeth Amy yn feichiog gydag Osian pan oedd hi'n 18 oed ac yn dal i fod yn yr ysgol. Mae Amy eisiau gweithio ond dydy hi ddim yn meddwl y byddai hi'n gallu fforddio costau gofal plant. Mae hi hefyd yn meddwl nad oes ganddi gymwysterau addas (*suitable qualifications*). Budd-daliadau yw unig incwm Amy, ac mae hi'n aml yn cael trafferth fforddio bwyd maethlon (*nutritious food*) a dillad newydd i Osian. Does gan Amy ddim llawer o gefnogaeth gan fod ei rhieni wedi symud dramor (*overseas*) ac mae'r rhan fwyaf o'i ffrindiau yn y brifysgol.

Dydy Osian ddim wedi cael llawer o gyfleoedd i gymdeithasu â phlant eraill. Aeth Amy ag ef i grŵp rhieni a phlant bach, ond aeth hi'n bryderus (*concerned*) gan fod Osian yn dangos mwy a mwy o ymddygiad heriol o gwmpas y plant eraill. Fe wnaeth Amy benderfynu stopio mynd i'r grŵp gan fod ymddygiad Osian yn achosi pryder ac embaras iddi.

Roedd ymddygiad Osian yn cynnwys:

- mynd yn flin ac yn anhapus (*upset*) pan oedd yn gorfod rhannu teganau
- taflu teganau neu eu torri nhw'n fwriadol (*deliberately*)
- mynd â theganau wrth blant eraill
- gwrthod cymryd tro (*refusing to take turns*)
- gwthio, taro (*hitting*) a chnoi plant eraill.

Fel rhan o ddarpariaeth Dechrau'n Deg (*Flying Start*), cafodd Osian gynnig lle ym meithrinfa'r pentref ar ôl troi'n 2 oed. Katya yw goruchwyliwr y feithrinfa, a hi fydd gweithiwr allweddol Osian hefyd. Mae Katya wedi ymweld â'r teulu yn eu cartref. Mae Amy wedi mynegi ei phryderon am ymddygiad Osian o gwmpas plant eraill, ac mae hi hefyd wedi dweud am ei hanawsterau ariannol (*financial difficulties*). Fe wnaeth Katya esbonio bod y feithrinfa mewn ardal Dechrau'n Deg fyddai'n helpu Amy yn ariannol. Fe wnaethon nhw hefyd drafod strategaethau i gefnogi Osian i setlo yn y feithrinfa a chymdeithasu â phlant eraill.

Fe wnaeth Katya esbonio bod plant yn cael eu harsylwi (*observed*) fel rhan o Fframwaith y Cyfnod Sylfaen. Pwrpas yr arsylwi hyn yw darganfod unrhyw anghenion dysgu ychwanegol ac unrhyw faterion datblygiadol (*developmental issues*) fyddai'n gallu golygu bod angen cefnogaeth ychwanegol.

© WJEC CBAC Cyf.
(1570N30-1)

Arholwr yn unig

ADRAN A

Atebwch **bob** cwestiwn.

1. Darllenwch yr astudiaeth achos am Osian ac atebwch y cwestiynau isod.

(a) Amlinellwch **dri** ffactor fyddai wedi gallu cael dylanwad negyddol ar ddatblygiad Osian. [6]

1570N301 03

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch nodweddion datblygiad emosiynol a chymdeithasol ar gyfer plentyn 2 i 3 oed fel Osian. [6]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Esboniwch y strategaethau a'r dulliau byddai Katya'n gallu eu defnyddio i gefnogi Osian i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol yn y feithrinfa. [8]

1570N301 05

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

2. Mae Katya wedi arsylwi bod Osian yn cael trafferth cyfathrebu am ei anghenion. Gallai hyn fod yn effeithio ar ymddygiad Osian.

(a) Dadansoddwch sut byddai parhau i arsylwi (*continuing observations*) yn gallu helpu Katya i gefnogi Osian i gyfathrebu am ei anghenion er mwyn datblygu patrymau ymddygiad cadarnhaol. [6]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Mae Katya wedi penderfynu defnyddio atgyfnerthu cadarnhaol (*positive reinforcement*) gydag Osian.
Disgrifiwch atgyfnerthu cadarnhaol yn nhermau damcaniaeth ymddygiadol Skinner, a gwerthuswch pa mor effeithiol ydyw o ran hybu patrymau ymddygiad cadarnhaol mewn plentyn fel Osian. [14]

1570N301
07

Arholwr yn unig

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

ADRAN B

Atebwch **bob** cwestiwn.

3. (a) Disgrifiwch y patrwm disgwyliedig o ran datblygiad iaith (*language development*) plentyn o adeg geni hyd at 3 oed. [6]

1570N301
09

Arholwr yn unig

(b) Esboniwch sut byddai ymarferwyr yn gallu defnyddio damcaniaeth datblygiad gwybyddol Piaget i gefnogi datblygiad deallusol plant. [6]

Arholwr yn unig

(c) Dadansoddwch sut mae chwarae corfforol yn gallu hybu datblygiad cyfannol plentyn 4 i 6 oed. [8]

Arholwr yn unig

4. Mae chwarae yn sail i bob maes datblygiad yn Fframwaith y Cyfnod Sylfaen.

(a) Esboniwch beth yw pwrpas chwarae o ran cefnogi datblygiad plant. [6]

Arholwr yn unig

(b) Disgrifiwch sut byddai unrhyw **ddau** fath o chwarae'n gallu cefnogi meysydd datblygiad allweddol o fewn y Cyfnod Sylfaen. [8]

Arholwr yn unig

(c) Mae'r rhan fwyaf o blant yn chwarae'n ddigymell (*spontaneous*), ond mae angen i rai plant gael help ac anogaeth (*encouragement*).

Dadansoddwch sut mae therapi chwarae yn gallu bod o fantais (*benefit*) ac yn gallu cefnogi plant sydd ag anghenion unigol penodol (*specific individual needs*). [8]

© WJEC CBAC Cyf.

(1570N30-1)

Arholwr yn unig

5. Mae Matthew yn 15 oed. Fe wnaeth ei fam farw llynedd, ac roedd yn rhaid i'w dad stopio gweithio er mwyn gofalu am Matthew a'i frodyr ifancach. Oherwydd anawsterau ariannol (*financial difficulties*), mae'r teulu wedi gwerthu eu tŷ a symud i dref newydd.

Mae Matthew yn cael trafferth setlo yn ei ysgol newydd ac mae'n aml yn dangos ymddygiad digywilydd (*rude*), ymosodol ac aflonyddgar (*disruptive*) yn y dosbarth. Roedd yn arfer bod yn fyfyriwr da, ond nawr mae'n dangos diffyg ymroddiad (*lacks engagement*) yn yr ysgol, mae wedi bod mewn trwbl am ymladd â myfyrwyr eraill, ac nid yw wedi ceisio gwneud ffrindiau.

Mae'r ysgol yn defnyddio Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) fel strategaeth i leihau ymddygiad annymunol (*undesired*).

Disgrifiwch y ffactorau sy'n effeithio ar ymddygiad Matthew, a thrafodwch sut byddai strategaeth SEAL yn gallu ei helpu a'i gefnogi. [18]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

DIWEDD Y PAPUR

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Rhif y Cwestiwn	Tudalen ychwanegol, os oes ei hangen. Ysgrifennwch rifau'r cwestiynau ar ymyl chwith y dudalen.

Arholwr yn unig

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Rhif y Cwestiwn	Tudalen ychwanegol, os oes ei hangen. Ysgrifennwch rifau'r cwestiynau ar ymyl chwith y dudalen.

Arholwr yn unig

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON

ⓗ WJEC CBAC Cyf.